

1. Загнітко А. П. Мовні стратегії на мовній карті України: реалії сьогодення [Електронний ресурс] / А. П. Загнітко. – Режим доступу : <http://slovoprosivity.org/2013/08/02/мовні-стратегії-на-мовній-карті-украї/>.
2. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – 244 с.
3. Канак Ф. Східняки, галичани? Українці / Ф. Канак // Східний часопис. – 1994. – 14 черв. – С. 2–3.
4. Кудрейко І. Кваліфікаційно-типологічні та еволюційно-диференційні ознаки соціолінгвістичної ситуації в Донеччині / І. Кудрейко // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. – Донецьк : Укр. культурологічний центр, Східний вид. дім, 2010. – Т. 28. – С. 178–187.
5. Кушмет М. Матеріали до фразеологічного словника українських східностепових говірок (на матеріалах говірки с. Оленівка Волноваського району Донецької області / М. Кушмет // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. – Донецьк : Укр. культурологічний центр, Східний вид. дім, 2010. – Т. 28. – С. 34–50.
6. Тихий О. Думки про рідний Донецький край / О. Тихий // Східний часопис. – 1994. – 7 трав. – С. 3.
7. Бевзенко С. П. Назв. праця. – С. 4.
8. Кушмет М. Назв. праця. – С. 34, 35.
9. Кудрейко І. Назв. праця. – С. 179.
10. Тихий О. Назв. праця. – С. 3.
11. Канак Ф. Назв. праця. – С. 2–3.

В статтє сделана попытка проследить взаимовлияние западноукраинских диалектов и восточноукраинских говоров на Донеччине. Подчеркнуто, что восточноукраинские говоры и западноукраинские диалекты обычно трансформировались в разнообразные формы суржика. Отмечено, что взаимовлияние между западными и восточными украинцами на Донеччине не ограничивалось речевым общением, оно охватывало социальную, культурную, религиозную и другие сферы.

Ключевые слова: диалекты, взаимовлияние, Донеччина, говоры, ментальность.

The author attempts to trace the mutual influence of the Western-Ukrainian dialects and the Eastern-Ukrainian sub-dialects in Donetsk region. It is emphasized that the sub-dialects of the Eastern-Ukrainian and Western-Ukrainian dialects usually transformed in a variety of surzhyk forms. It's noted that the interaction between the Western and Eastern Ukrainians in Donetsk region was not limited to voice communication, but covered social, cultural, religious and other spheres.

Keywords: dialects, interference, Donetsk region, sub-dialects, mentality.

УДК 94(477.8).008

Наталія ЗЕМЗЮЛІНА

МІЖНАРОДНИЙ ЧИННИК УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ПОЧАТКУ ХХ ст. (історіографія питання)

У статті здійснено аналіз джерел з питання українського державотворення, боротьби українського народу за власну ідентичність у період національної революції 1920-х рр. ХХ ст. Вказані витокі національної ідеї та «українського питання» в середовищі українців, які проживали в різних регіонах та країнах. Відмічено велике прагнення до соборності, що було реалізовано в Акті Злуки УНР та ЗУНР. Проаналізовані прорахунки політичних лідерів, які не зуміли використати міжнародну підтримку для реалізації внутрішніх державницьких завдань. Указані колоніальні інтереси європейських політиків, що призвели до ліквідації української держави та сприяли становленню тоталітарних режимів в Європі.

Ключові слова: історіографія, ЗУНР, УНР, колоніальна політика, соборність, національні інтереси.

Проблеми сучасного державотворення спонукають українську громаду в черговий раз звертатись до минулого в пошуках розв'язання проблем майбутнього. Питання соборності українських земель, консолідації еліти, соціальної стабільності надзвичайно актуальні та потре-

бують негайного вирішення. Наше минуле – це постійна боротьба за власну ідентичність, що втілювалась в ідеї соборництва, яка проявилась у ході національно-визвольної боротьби XVII ст. Ідея єдності українських земель лунала в поетичній творчості Тараса Шевченка, у декларації Головної Руської Ради (у Львові 1848 р.) галицьких “народовців”, “Братства тарасівців”, творчості великих українців: Миколи Міхновського, В’ячеслава Липинського, Михайла Грушевського та багатьох інших». “Ми мусимо, – писав у зверненні до галицької молоді у 1905 р. Іван Франко, – навчатися чути себе Українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіційних кордонів. І це почуття не повинно у нас бути голою фразою, а мусить вести за собою практичні консеквенції”¹.

Особливе місце в історії українського національно-державницького руху посідає період 1917–1920 р. Саме тоді ідеал української соборної держави вперше почав утілюватись у суспільно-політичну практику. Однак через агресивні зовнішні та внутрішні фактори українському народові не вдалося тоді реалізувати свої споконвічні мрії про соборну та незалежну Україну. Хоча спроба злуки була здійснена, коли 22 січня 1919 р проголошувалося об’єднання УНР і ЗУНР в одну державу.

Метою цієї статті є спроба з’ясувати, чому для одних народів Європи початок ХХ ст. – весна народів, а для інших – чергова невизначеність та розпач. На основі споминів сучасників, документальних матеріалів розглянемо міжнародну складову поразки української державності в 1920-х рр. Дослідимо неконсолідовану політику лідерів ЗУНР та Директорії, що призвела до втрати суверенітету. Розкриємо наслідки для європейських держав колоніальної політики та нехтування національних інтересів народів.

В останні роки значно зросла зацікавленість дослідників проблемою соборності, про що свідчать і збірники праць, монографії сучасних дослідників.

Серед опублікованих праць цього періоду заслуговує на увагу книга В.Сергійчука “Українська соборність. Відродження українства в 1917–1920 роках”². Монографія написана на великому архівному матеріалі, що раніше переховувався в спецфондах. Географія дослідження досить широка: від Санкт-Петербурга, Фінляндії до Галичини, Буковини, Закарпаття; від Холмщини, Берестейщини до Зеленого Клину. Аналізуючи діяльність українців у регіонах розселення, науковець на основі конкретних документів, окремі з яких уводяться для дослідження вперше, показує їх роль у боротьбі за соборну, незалежну Україну. Наприклад, “Резолюція українців Петрограда про підтримку Центральної Ради” “Лист голови Петроградської Української Національної Ради, О.Лотоцького до Голови Української Центральної Ради М.Грушевського про шляхи розв’язання українських проблем” тощо.

Не можна без хвилювання читати документи, в яких ідеться про те, що розкидані по всій Російській імперії українці мріють про повернення у свою державу. Представники населення Львовського повіту Курської губернії пишуть: “Ми просимо, щоб при наступних мирних переговорах з Московщиною була виправлена та помилка, яка була зроблена при нагальному складанні першого проекту північно-східного кордону, а саме, щоб кордон цей був проведений не тільки по річці Сойму, а трохи на північ: по кордону Курщини...”³ У праці зазначається, що саме дух соборництва відіграв свою величезну роль у відродженні нашої державності.

Заслуговує на увагу думка автора про те, що особливу жертву поклала на вівтар нашої свободи українська діаспора Заходу: “Це вони, українці в далекій чужині, не дозволили згаснути смолоскипу, що горить від 22 січня 1919 року, щороку нагадуючи всьому світові про історичний Акт Злуки України”⁴.

З нагоди 80-річчя Акта Злуки України в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України в січні 1999 р. було проведено наукову конференцію, матеріали якої видані окремим збірником “Українська соборність: ідея, досвід, проблеми”⁵, в якому зібрано цікаві дослідження сучасних вчених. Один із важливих уроків, що можна винести з подій 1917 – 1920 рр., зводиться до того, що Україна зможе вистояти як соборна самостійна держава лише тоді, коли українці будуть спроможні мирно вирішувати свої внутрішні суперечності й негайно, досягти загальнонаціональної єдності, злагоди й згод. Можна погодитися з дослідни-

ками, що на початку 90-х рр. ХХ ст. розпочався якісно новий період утворення й розвитку незалежної соборної України, який заслуговує на окреме спеціальне наукове дослідження.

Заслуговує на увагу збірник “Україна від самостійності до соборності (22 січня 1918 – 22 січня 1919 роки)”, в якому автори здійснили всебічний аналіз основних подій, етапів соборності. Зокрема серед досліджуваних питань основні етапи політичного становлення української нації, вплив подій Першої світової війни на національну свідомість українців, ідея соборності в програмних документах Українських політичних партій, національна ідея в контексті побудови громадянського суспільства тощо. Увага істориків спрямована також на вивчення ідей соборності в окремих регіонах, як-от Закарпаття, Східна Галичина. Окремі історики звертаються до питання про соборність у контексті відносин із представниками інших націй, що проживають в Україні. Так, І.Погребинська звернулася до питання правового та економічного становища євреїв Галичини. Історик зазначає, що взаємини цих двох народів завжди були об’єктом маніпуляцій з боку владних структур Відня, польських політичних рухів і в деякі періоди – активного втручання Росії. “Саме тому неупереджений підхід до цієї проблеми має передбачити розгляд українсько-єврейських взаємин у контексті всього комплексу чинників тих вибухових процесів, що спалахнули на багатостраждальній землі Галичини на початку ХХ століття”⁶.

Ідею соборної України досліджує в монографії “Історична думка та націотворення в Україні” В.В.Масненко⁷. Автор зазначає, що своєрідним символом українського прагнення до соборності, об’єднання всіх етнічних земель став виступ М.Грушевського на ювілейному заході з нагоди його 60-річчя, де він наголошує, що однією зі щербин української нації та національної науки, болючим дефектом національного життя є те, що тодішня УСРР об’єднувала лише дві третини українського етнічного простору. Така обставина, на думку дослідника, вимагала від істориків праці з подвоєними силами, аби сприяти подоланню цієї історичної несправедливості. В.Масненко здійснив аналіз результатів досліджень багатьох істориків 20-х рр. ХХ століття, показавши велику спрямовуючу роль М.С.Грушевського. З його ініціативи було утворено чотири регіональні комісії для реалізації загальної концепції порайонного дослідження української минувшини. Названі комісії охоплювали практично всю українську етнічну територію.

Початок ХХ ст. відкрив нові перспективи для розв’язання “українського питання”. Те, що українські землі входили до складу двох ослаблених імперій, які, до того ж, ще й ворогували між собою, давали українцям непогані шанси в боротьбі за суверенну державність. Державницькі настрої в Україні через часописи, літературу, навчальні установи швидко поширювалися, незважаючи на кордони та переслідування.

Указуючи на витоки українського державотворення, ми не можемо обійти автора “Самостійної України” М.Міхновського. У цій невеликій праці набатом звучить гасло “Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж по Кавказькі!” Емоційно обстоюючи право нашого народу на суверенну державність, М.Міхновський не лише спростовує закиди в тону, що він “безсильний, некультурний, інертний”, а й дуже гостро ставить питання про відповідальність та історичну місію національної інтелігенції у справі служіння цьому високому ідеалу⁸.

Теза про збирання українських земель виразно звучала в працях ще одного великого українця Д.Донцова. Саме йому було доручено проголосити доповідь про політичну ситуацію на з’їзді української академічної молоді у Львові 1913 року, в якій уперше зроблено спробу обґрунтувати програму розбудови майбутньої України. Стосовно пріоритетів у цій справі можуть бути різні погляди, однак незаперечним залишається факт, що до початку Першої світової війни українська політична й культурна еліта по обидва боки кордону чітко усвідомлювала необхідність усіма засобами обстоювати право українців на власну державу. Прогнозуючи можливості реалізації української державної ідеї, Д.Донцов особливу увагу звертає на географічний фактор: “Територія, яку населяє українська нація, обіймає 850 000 кв. км., отже, є значно більша, ніж Німеччина. З-поміж усіх передумов для існування держави величина території грає, мабуть, більшу роль, ніж це загально приймається. Поминаючи те, що багато культурних і політичних завдань можуть припасти лише на долю великої держави, потреба належати до

більшої господарської області завжди робить існування менших держав непевним”⁹. Основною ж політичною загрозою він вважає російський чинник: “Одно лише певне, – завершує свою працю Д.Донцов, – Держава, що має бути збудована в Дніпровій області, вирізана з тіла сучасної російської імперії, населена народом, якого його ворожі до Росії традиції не лише не згасли, але останньою політикою Росії ще зміцнені, ця держава на непроглядно довгий час буде до розпорядження кожної політичної комбінації, вістря якої буде звернено проти Росії”¹⁰. Процтво публіциста справджується й нині з поправкою на вагу Росії та її впливи й активність на міжнародній арені. Донцов вступав у інтелектуальний конфлікт з усіма, хто не поділяв радикальних способів розв’язання “українського питання”. Цитуючи М.Драгоманова, який вважав, що “відірвання українського населення від інших країв Росії (політичний сепаратизм) є річчю не лиш крайно тяжкою, але й для інтересів українського народу непотрібною”, він протиставляв цьому таку думку: “Коли наша нація чує в собі силу й волю до життя, коли вона почуває в собі організаційний талант, котрий вона так блискуче колись виявляла; коли вона не хоче добровільно замкнутися в тій туні, котру їй готують російські молодотурки, – самотнім виходом для неї мусила би бути програма не автономізму, лише політичного сепаратизму, в тій чи іншій формі – все одно”¹¹.

Надзвичайно цікавими для розуміння політики лідерів ЗУНР і Директорії є матеріали Паризької мирної конференції 1919 р., яка фактично визначила подальшу долю українських земель та й української держави безпосередньо. Українські лідери намагалися встановити дипломатичні контакти, а в перспективі й повноправні дипломатичні відносини, з якомога ширшим колом учасників зовнішньополітичного процесу. Історико-дипломатичний бік цієї проблеми розглядався в низці досліджень радянських, українських, зарубіжних учених. 1939 р. у Львові побачив світ черговий альманах видавництва “Червона калина”, присвячений дипломатичній діяльності Директорії й закордонних репрезентацій УНР і ЗУНР за назвою “Україна на дипломатичному фронті”. В альманасі вміщено чимало цікавих статей присвячених дипломатичній діяльності УНР і ЗУНР, у тому числі й на Міровій конференції в Парижі. Це, зокрема, праці І.Борщака “Як була зорганізована Мировна конференція 1919 р.” і М.Рудницького “Париж 1919: Притяжке становище української делегації на Мирову Конференцію”¹², в яких висвітлюється складний процес формування делегацій УНР і ЗУНР на Паризьку конференцію, їх склад і професійний рівень, умови праці та конкретна діяльність, труднощі переговорного процесу щодо вирішення проблеми Східної Галичини. У мемуарах відомого галицького громадсько-політичного й державного діяча Л.Цегельського “Від легенди до правди” значною мірою висвітлюється закордонна політика ЗУНР, а також дипломатична діяльність Західно-Української Народної Республіки. Державний секретар із закордонних справ Л.Цегельський розкриває розбіжності в зовнішній політиці обох українських республік, висвітлює тактику, завдання та лінію поведінки делегацій УНР і ЗУНР на Міровій конференції. Порівнюючи різні етапи взаємовідносин ЗУНР з Антантою, автор наголошує, що “галицька закордонна політика показала демагогічною і безплідною через безкомпромісовість, доктринерство, максималізм її проводу та через крайнє негативне відношення його до Альянтів і Польщі”. На його думку, було прогаяно час послідовної “цілком самостійної галицької закордонної політики”, коли “галицьку справу Альянти трактували як “спадкову” справу по Австрії, а про Придніпрянщину, стоячи на засаді неподільності Росії, поки що й говорити не хотіли”¹³.

У більшості узагальнених досліджень з історії суспільно-політичних процесів, військової історії тією чи іншою мірою розглядаються зовнішньополітичні зв’язки Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки з країнами Європи й діяльність українських дипломатичних делегацій у Парижі. Серед цих праць – ґрунтовні дослідження А.Крезуба “Нарис історії українсько-польської війни”¹⁴, І.Лисяка-Рудницького “Історичні есе”¹⁵, П.Мірчука “Українсько-московська війна, 1917–1919”¹⁶, І.Нагаєвського “Історія української держави двадцятого століття”, М.Стахіва “Західня Україна: нарис історії державного будівництва і збройної і дипломатичної оборони в 1918–1923”¹⁷, “Україна в добі Директорії

УНР” та ін. Більшість дослідників, у тому числі І.Борщак¹⁸, М.Стахів¹⁹, В.Верига, схилиються до думки, що відповідальність за невдачі української дипломатії в переговорному процесі з Антантою в Одесі, а також на Паризькій мирній конференції значною мірою мають нести уряд та Директорія, які “не зуміли належно представити антибільшовицької політики, як це зробили поляки”.

У дослідженнях радянських істориків: О.Е.Карпенка²⁰, А.В.Лихолата²¹, І.А.Петерса²², Р.Г.Симоненка²³, А.Д.Скаби²⁴, М.І.Супруненко²⁵, І.С.Хміля²⁶ та ін., присвячених зовнішньополітичній діяльності української радянської республіки, розглядається і переговорний процес у Парижі, але крізь призму компартійних ідеологічних упереджень, притаманних радянській системі.

Загальні проблеми переговорного процесу знайшли своє висвітлення в дослідженнях Д.Веденєва²⁷, його ж “Українська делегація на мирній конференції в Парижі”²⁸, Дипломатична служба Української Народної Республіки доби Директорії²⁹ С.Варгатука, М.Яцюва³⁰, присвячених зовнішньополітичній діяльності Директорії, а також у статтях, що висвітлюють двосторонні зв’язки України з державами Антанти. З початком роботи Паризької мирної конференції фактично збігся надзвичайно важливий для України процес об’єднання Української Народної Республіки й Західно-Української Народної Республіки в єдину соборну державу. 22 січня 1919 р. було урочисто проголошено Злуку УНР і ЗУНР. Акт соборності українських земель продемонстрував непереборне прагнення українців боротися за єдину незалежну Україну. Проте, невдовзі все ясніше виявлялася невідповідність політичних діячів обох частин України до боротьби “соборним фронтом”. Українці Великої України та Східної Галичини мали різний рівень громадсько-політичної, державної та правової свідомості, що суттєво позначалося на їх ставленні до формування владних інститутів, реалізації засад внутрішньої й зовнішньої політики нової держави. Розбіжності не могли не вплинути на якість стосунків і довіру до спільного проводу, який формувався в складних умовах військового протистояння на трьох фронтах: проти більшовиків, поляків і білої армії. Українцям необхідними видавалися пошуки союзників, але на різних етапах визвольної боротьби ставлення до цього завдання та його вирішення змінювалося.

На взаємини між проводами УНР і ЗУНР значною мірою впливали й міжнародні перспективи щодо визнання незалежності України. Згідно з оголошеними пунктами президента США В.Вільсона, народам Австро-Угорщини гарантувалося право на самовизначення, тим часом Росія трактувалася як єдина й неподільна держава. Отже, ЗУНР за тогочасною міжнародною кон’юнктурою мала більше шансів для визнання її суверенітету міжнародною спільнотою, ніж Українська Народна Республіка, соціальна й економічна політика якої викликали на Заході негативну оцінку й обережне ставлення щодо її можливості виступати самостійним суб’єктом міжнародного права. З одного боку, ці надії породжували ілюзорні сподівання Державного Секретаріату у справедливості Антанти в Міровій Конференції, а з іншого – надії на Наддніпрянщину, чим суттєво перешкоджали їй орієнтуватися на власні сили³¹.

Не менш складним став процес об’єднання внутрішньої й зовнішньої політики УНР і ЗУНР, пошуки союзників на Заході, не відзначалися послідовністю. Незважаючи на те, що їх тісна співпраця ніби й розпочалася (особливо під час урядування С.Остапенка), проте різне бачення державними інституціями стратегічних завдань фактично зводило нанівець їх подальше співробітництво. З усією повнотою ці розбіжності продемонструвала неспроможність керіваного Б.Мартосом соціалістичного уряду УНР знайти компроміс із галицькими урядовцями, “які репрезентували правий політичний спектр, до якого місцеві соціалісти перебували в опозиції”³². Суперечності між наддніпрянським і західноукраїнським урядами, кожен з яких фактично продовжував власну політику, не в останню чергу базувалися й на різниці зовнішньополітичних пріоритетів. Слід відзначити, що після Акта Злуки УНР і ЗУНР провід Директорії подекуди не бажав рахуватися з конкретною воєнно-політичною ситуацією, яка складалася не на користь української сторони. Зокрема, відомий дослідник дипломатичної діяльності українських національних урядів, у тому числі й ЗУНР, О.Павлюк схилиється до думки, що зовнішньополітичну ситуацію в Україні ускладнював, як це не парадоксально на перший погляд, акт

Злуки УНР із Західно-Українською Народною Республікою, який фактично поставив нову соборну Українську державу в стан війни з Польщею. Підтримувана Францією, новопостала польська держава утвердилась у Львові й вела активні бойові дії з метою ліквідації української влади на території Галичини і Західної Волині. Таким чином, до протибільшовицького й протибілогвардійського фронтів УНР додався несподівано для неї й протипольський.

А.Марголін зазначав, що лише невелика група делегатів від Англії та Франції, яка досконально вивчила це питання, “мала дійсне співчуття до справедливих домагань українського народу і надавала посильну допомогу українській делегації”³³. За його словами, саме вони радили “висувати вимогу Українських Установчих Зборів як головного гасла нашої програми, відсуваючи питання про остаточне вирішення устрою України до того часу, коли з’явиться можливість скликання та вотуму зазначених Установчих Зборів з цього питання”³⁴.

Керівники конференції вбачали в українському питанні складову загальноросійської проблеми й відмовлялись надавати йому самостійного значення. Оскільки союзники хотіли бачити майбутню Росію єдиною й великою державою, визнання незалежності України йшло врозріз з їхніми планами. Голова російського бюро французького міністерства закордонних справ зауважив Г.Сидоренку у зв’язку з проблемою визнання України: “В Росії вісімдесят національностей; таким чином, неможливо визнати незалежність їх усіх”³⁵.

Союзники були переконані у швидкому падінні більшовицького режиму, це також впливало на їх ставлення до багатьох національно-державних утворень на території колишньої імперії, у тому числі й до українського. Зобов’язання ж Антанти щодо російських антибільшовицьких сил, зокрема, щодо А.Денікіна, виключало будь-яку форму можливої підтримки української справи. До усього цього слід додати надзвичайно погану поінформованість західних держав щодо реальної ситуації в Україні й характеру національного руху, який багатьма їх лідерами кваліфікувався як більшовицький.

Таким чином, злука УНР і ЗУНР, яка засвідчила щирість намірів українських провідників створити об’єднаний український політичний і воєнний фронт і продемонструвала непереборне прагнення наддніпрянців і галичан боротися за єдину незалежну Україну, водночас виявила неспроможність провідників обох частин України реалізувати ідею соборності на практиці. Поряд із складною внутрішньою ситуацією, яка вимагала чітких і нагальних кроків у пошуках політичних союзників, зовнішній чинник виявився не менш вагомим. Міжпартійні суперечки, недостатній професіоналізм значною мірою зашкодили дипломатичній діяльності України на Паризькій мирній конференції намаганням реалізувати національні інтереси. Лідери європейських країн зробили ставку на сильну Польщу, а українське питання як одноосібне не цікавило тогочасну Європу, навіть у формі “санітарного кордону”³⁶ з більшовицькою Росією. Черговий шанс державотворення на власній землі було втрачено, українці знову поклались на долю, а вона до нас, як свідчить минуле, не дуже прихильна.

1. Українська соборність: ідея, досвід, проблеми (До 80-річчя Акта Злуки 22 січня 1919 р.): збірник. – К.: ІІІЕНД, 1999. – С. 15.
2. Сергійчук В. Українська соборність. Відродження українства в 1917–1920 роках / В. Сергійчук. – К., 1999. – 411 с.
3. Там само.
4. Там само.
5. Українська соборність: ідея, досвід, проблеми. – К.: Генеза, 1999. – 268 с.
6. Україна: від самостійності до соборності (22 січня 1918 – 22 січня років) / збірник. – К.: ІІІЕНД, 2004. – С. 75.
7. Масненко В. В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець XIX – перша половина XX ст.) / В. В. Масненко. – К.; Черкаси: Відлуння-Плюс, 2001. – С. 287.
8. Міхновський М. Самостійна Україна / М. Міхновський. – [Б. в.], 1948.
9. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї / Д. Донцов. – К., 1991. – С. 7, 8.
10. Там само.
11. Донцов Д. Сучасне політичне положення нації і наші завдання / Д. Донцов Твори // Д. Донцов. – К., 2001. – Т. 1. – С. 79.
12. Альманах “Червона калина”. – Львів, 1939.

13. Цегельський Л. Від легенди до правди / Л. Цегельський. – Філадельфія ; Нью-Йорк, 1960. – 232 с.
14. Крезуб А. Нарис історії українсько-польської війни / А. Крезуб. – Львів, 1933.
15. Лисяк-Рудницький І. Польсько-українські стосунки: тягар історії / І. Лисяк-Рудницький // Історичні есе. – К., 1994. – Т. 1.
16. Мірчук П. Українсько-московська війна, 1917–1919 / П. Мірчук. – Торонто, 1957.
17. Стахів М. Західна Україна: Нарис історії державного будівництва і збройної дипломатичної оборони в 1918–1923 : у 7 т. / М. Стахів. – Скрантон, 1959–1961.
18. Борщак І. Як була зорганізована Мирова конференція 1919 р. / І. Борщак // Альманах “Червоної калини”. – С. 110.
19. Стахів М. Західна Україна: Збройна і дипломатична оборона в 1919–1923 / М. Стахів. – Скрантон, 1961. – Т. 4. – С. 67–68.
20. Карпенко А. Е. Иностранная военная интервенция на Украине (1918–1920) / А. Карпенко. – Харьков, 1966.
21. Лихолат А. В. Разгром буржуазно-националистической Директории на Украине / А. Лихолат. – М., 1949.
22. Чехословацко-советские отношения, 1918–1934. – К., 1965.
23. Симоненко Р. Г. Провал політики міжнародного імперіалізму (II пол. 1919 – березень 1921) / Р. Г. Симоненко. – К., 1965.
24. Скаба А. Д. Парижская мирная конференция и иностранная интервенция в стране Советов / А. Д. Скаба. – К., 1971.
25. Супруненко Н. И. Очерки истории гражданской войны и военной интервенции на Украине / Н. И. Супруненко. – М., 1966.
26. Хміль І. С. З прапором миру крізь полум'я війни / І. С. Хміль. – К., 1962.
27. Веденєєв Д. З досвіду побудови дипломатичної служби України / Д. Веденєєв // Розбудова держави. – 1993. – № 3. – С. 30–36.
28. «Українська делегация на мирній конференції в Парижі» // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – В., 1993. – Вип. 4. – С. 21 – 31.
29. Веденєєв Д. Дипломатична служба Української Народної Республіки доби Директорії / Д. Веденєєв, А. Гошуляк // Пам'ять століть. – 1998. – № 1. – С. 73–86.
30. Яцюк М. Пошук Директорією зовнішніх союзників у боротьбі за незалежність УНР (кінець 1918–1920 рр.) / М. Яцюк // Схід (Донецьк); його ж. Формування Директорією УНР основних засад зовнішньої політики (кінець 1918–1920 рр.) // Вісник Харківського університету. – 1998. – № 401. – С. 77–85.
31. Яблонський В. Від влади п'ятьох до диктатури одного / В. Яблонський. – К., 2001. – С. 41.
32. Там само.
33. Маврін О. Спогади Арнольда Марголіна про роботу Української делегації на Паризькій мирній конференції 1919 р. (Деякі неформальні результати формальної поразки української дипломатії) // Україна дипломатична. – К., 2004. – Вип. 4.
34. Там само.
35. Лозинський М. Галичина на мировій конференції в Парижі / М. Лозинський. – Кам'янець, 1919. – С. 11.
36. Городня Н. Українське питання на Паризькій мирній конференції 1919 року / Н. Городня // Політика і час. – 1995. – № 11. – С. 76.

В статье проведен анализ источников по вопросу украинского государственного строительства, борьбы украинского народа за собственную идентичность в период национальной революции 1920-х гг. XX в. Указаны истоки национальной идеи и “украинского вопроса” в среде украинцев, проживающих в разных регионах и странах. Отмечено большое стремление к соборности, что было реализовано в Акте Соборности УНР и ЗУНР. Проанализированы недочеты политических лидеров, которые не сумели использовать международную поддержку для реализации внутренних государственных задач. Указаны колониальные интересы европейских политиков, которые привели к ликвидации украинского государства и способствовали становлению тоталитарных режимов в Европе.

Ключевые слова: историография, ЗУНР, УНР, колониальная политика, соборность, национальные интересы.

The analysis of sources concerning Ukrainian nation-building and struggle of Ukrainian nation for its identity during national revolution in 1920th are presented in this article. The original sources of national idea and “Ukrainian question” among Ukrainians that lived in different regions and countries are highlighted. A

great will to unity that was realized in Unification Act between UPR and WUPR is recorded. The miscounts of political leaders who were not able to use international assistance to meet inner governmental goals are analyzed. Colonial interests of European politics that led to the liquidation of Ukrainian country and contributed to the set-up of totalitarian regime in Europe are mentioned in the article.

Keywords: *historiography, WUPR, UPR, colonial policy, unity, national interests.*